

què no cal per res tal base, i tot el conjunt d'aquesta família de mots romànica i catalana indica evidentment la creació postverbal. En català al costat de *sostrear* aparegueren aviat els concurrents *ensostrar* i *fer sostre* que li prengueren terreny tot seguit; com era ben natural, perquè s'adaptaven a grans sèries d'expressions paral·leles, mentre que *sostrear* era un mot de tipus menys corrent, sobretot en tal ordre d'idees.

Però en català mateix el tenim ben documentat. Des de tan antic quasi com *sostre*. A Prats (de Molló) es prenen bones mesures per «obrar lo casteyl del Sr. Rey, en tot so qui necessari hi sia, ayxí com és de patedar et de *sostrear* et de recobrir et de portes a fer ---» a. 1321 (doc. llegit per Alart, i extractat en l'*InuLC*, tant s. v. *sostre* com a *paredar*; i després p. p. Vidal, *RLR* xxxii, 413, que hi posa la nota «faire des planchers», no desecertada i fins exacta, almenys parcialment). «En una cambra *sostrada*, un lit de posts ---» a. 1459 (*Rom.* xvii, 202). Al peu del Canigó vaig sentir *sustrá* per 'fer sostre a un pis' i allí mateix també el substantiu, pron. *sóstrá* (Torinyà, 1960). I el *DAG.* recull a Muntanya (del Princ.) «*sostrear*: techar, fer el sostre de les cases; ex.: ja tinc la casa *sostrada*, aviat la tindrè acabada»; jo mateix recordo haver sentit tal frase en un dels indrets del Princ. En altres zones més al NO. té el sentit de cobrir el sòl d'una capa de certes matèries: a Benasc *sostrà* tr. «ensuciar, marchitar, del pasto para el ganado» (en el *Dicc. Ben.* de Ballarín, que sovint defineix imperfectament).

Val a dir que de seguida sorgiren a *sostrear* els concurrents *fer sostre* (del qual ja he citat diverses dades) i *ensostrar*, que com ja hem vist apareix repetidament ja en el doc. de 1369.

Del català el mot va passar manllevat a llenguatges limítrofs, en particular al murc. *sostre* (GaSoriano), i al logud. i campid. *sòstre*, on té el sign. de 'sostremort' («soffitta», «stanza a tetto», «granaio» 'graner'), el qual, però, no hi és mot local ni recent (MLWagner, *DESdo.* II, 430; *AIS* m. 869 i 1486).

En llengua d'oc el mot és tan antic i autòcton com en català, i també allà i en el fr. ant. *sostre*, el verb caigué en decadència, si bé no n'hi manquen testimonis. El substantiu s'hi ha mantingut vigorós. De *sostre* tenim ja cinc exemples, dels Ss. XIII i XIV, des de la *Letra del Prestre Johan* (c. 1200), on apareix traduïnt el ll. *pavimentum* (fet de pedres precioses); «siège d'une meule de moulin» (avui, *TdF*) en els Lausimes de La Salveta (llgd. S. XIV?); i «litière des animaux» en el trobador Lunel de Montech, «balayures» en Comptes d'Albi del S. XIV i en la *Penetensa del Pecador*, *PSW* VII, 847.

Tot això ha continuat ben viu fins avui, i el *Tresor d'ou Felibr.* ens en dóna testimonis moderns; altrament *soustre* resta viu en gascó: a la Vall d'Aran, p. ex., es diu de l'herba que fan caure els animals a través de la rastellera de la grípa. Encara que no n'hi ha rimas medievals que documentin el timbre de la *o*, el prov. *soustre* coincideix en la vocal tancada amb l'aranès, el tolosà *soustre* (Doujat-Visner), i almenys

part del bearnès, on Lespy-R. dóna alhora «*soustre*: litière, mélange d'ajoncs, de genêts et de fougère» i «*sostre*: ajoncs, fougères, genêts». Ja en tenim testimonis bearnesos els Ss. XIV i XV: 'herba per servir de jaç': «qui dedentz los dits termis volen dalhar *sostra*, feus (FILICEM) ni autres causes» a. 1368; 'herbam triturat, palla etc.': «gossen penherat --- G. deu Serer --- carguan ung car de *sostre*» a. 1444 (*Cart. d'Osau*, 95.8f., 240). St. Gaudens «*soustre*: litière».

I no és menys vivaç a Provença; amb el sentit de 'pilot de coses que hom ajeu a terra', ponderant un do de metall que hom aboca a dolls, per seduir algú: «s'aviéu vougú! Me fasié *soustre* / d'or e d'argènt ---» (trad.: «litière»), *Calendau* IX, 66.2; «Destressounà --- dins soun *soustre*, / agüesses vist lou moustre, / mai soutu l'aigo santo à bêu se trevirà / ---», *Mireio* XI, 59.1 (cf. *sedeny* a *SEDA*).

Del verb mateix queden certament rastres, rastres segurs els uns i d'altres més o menys confosos amb el parònim *sostar* 'deturar' (SUBSTARE). Avui encara aran. *sustrá* 'escampar (gra, farina, pols)' (*Cor.*, *Voc. Ar.*, 108), St. Gaudens, *soustrá* «mettre de la litière» (Dupleich), bearn. *soustrá* «faire la litière, répandre de l'ajonc, de la fougère, dans l'étable» (Lespy-R.).

El *Donat Proensal* (b. llgd., princ. S. XIII) duu «*sostrear*, *sostar*: inducias dare» (34a3); on la definició llatina, i la segona variant, corresponen evidentment a SUBSTARE; però la forma *sostrear* seria inexplicable que hagués nascut per una corrupció; i per tant Chabaneau s'oposà a la proposta d'esborrar-lo (cf. Stichel, *Beiträge z. Lex. Prov. Verbum*, p. 78; *PSW* VII, 841), allegant «n'est pas à rejeter --- nous avons en effet un adjectif *soustrous* (*sostros*) qui signifie paresseux», *RLR* XIII, 141 (es deu tractar doncs d'un adj. del seu dialecte llemosí). Cal creure en efecte que UcFaidit, compilador del *Donat*, que era d'Itàlia o hi treballava, tenint notícia de *sostrear* junt amb *sostar* (comú amb l'it. i mot occità molt conegut), juntà dos parònims de sentit semblant. En una poesia de las *Joyas del Gay Saber* (Tol. princ. S. XIV) figura un hapax *sostriir* que pot ser altra forma del nostre verb car diu que *Lo Turcs romprà temples*, convertirà en grípa dels seus cavalls l'altar de St. Peire de Roma, i acaba per «*sostriir* la crotz»: doncs 'enterrar-la en runa'.¹

Derivats oc. que crec pressuposen també *sostrear*: *Soustratge* figura ja en un doc. girondí dels Ss. XIII-XIV («talhar bruc e brana e tot *soustratge*»), *PSW* VII, 846, avui «*soustrage*: ce qui sert de litière» (*TdF*), bearn. *soustradge*, i un derivat així en *-atge* és més natural des d'una base verbal *sostrear*; St. Gaudens *soustrejà* «traîner par terre en agitant», *soustro* «dossier, pièce qui soutient le plancher d'en bas; la terre d'un pont, d'une route» (Dupleich). En *Girart de Rossilhon* tenim dues vegades l'abstracte *sostrear* en el sentit de «abaissement»: «Dompna tornatz m'avetz a gran *sostrear*», o «mépris»: «lo drech Dieu an tornat en gran *sostrear*» (*Rayn.* v, 274b), cosa que va molt bé com a derivat abstracte de *sostrear* 'tirar per terra', tal com *horror* de *horrere*, *pudor* de *pudere*, *amor* de *amare*.

En fi també en el Nord de França tenim rastres de